

PATRIARHUL JUSTINIAN- APĂRĂTOR AL ORTODOXIEI

Preot dr. Constantin Cilibia

PATRIARCH JUSTINIAN-DEFENDER OF ORTHODOXY

Abstract: The history of the Romanian Orthodox Church during the communist - atheist regime was marked by the personality of the Patriarch Justinian, because he had one of the longest and hardest pastorates, bearing with a lot of bravery in the patriarch chair for almost three decades (24 May 1948 – 26 March 1977). This year we commemorate 40 years from his passing to the eternity.

Keywords: history, atheist, patriarch, personality

Istoria Bisericii Ortodoxe Române în timpul regimului comunist-ateu a fost marcată de personalitatea Patriarhului Justinian, deoarece a avut una dintre cele mai lungi și grele păstoriri, rezistând cu multă vrednicie în scaunul patriarhal vreme de aproape trei decenii (24 mai 1948 - 26 martie 1977). Anul acesta comemorăm 40 de ani de la trecerea sa la cele veșnice. În semn de recunoștință pentru prodigioasa sa activitate desfășurată la Altarul Bisericii străbune în condiții deosebit de grele, au fost organizate în toate bisericile ortodoxe din țara noastră, slujbe de pomenire, parastase, comemorări etc. Perioada sa de activitate a fost marcată de instalarea regimului comunist-ateu la putere în România de puterea sovietică, începând cu luna martie 1945.

Viitorul patriarh Justinian Marina, cu mult curaj și echilibru, diplomatie și tenacitate, a încercat să apere Biserica străbună de lovirile sistematice ale puterii politice nou instalate, alegând calea unei puternice rezistențe camuflete în diferite forme¹. Documentele de arhivă ale timpului mărturisesc de încercarea sa de a contracara propaganda ateistă lansată imediat după impunerea regimului comunist de a scoate religia din școală, naționalizarea școlilor profesionale (Decretul nr. 177/4 august 1948), dar și agresiuni împotriva credinței

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Justinian Patriarhul, Apărător al Bisericii în timpul perioadei comuniste, în ziarul Lumina, Nr. 71 (1932), Anul VIII, 27 martie, 2017, p. 4.

ortodoxe de îndepărtarea ostentativă a icoanelor din școli și a oricărui alt simbol religios² din instituțiile statului.

Cunoscând tragedia prin care trecuseră celelalte Biserici Ortodoxe surori care s-au opus comunismului, Patriarhul Justinian a depus eforturi uriașe pentru a asigura continuitatea vieții liturgice și a Bisericii ca instituție divino-umană pusă în slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui. Noul regim politic, printr-o nouă legislație permitea amestecul abuziv al Statului comunist în viața cultelor religioase. Cu toate acestea, Patriarhul Justinian a reușit să păstreze trei tipuri de școli teologice: Școli de cântăreți bisericești, Seminariile Teologice și Institute Teologice de Grad Universitar. Au fost înființate șase Seminariile Teologice cu cinci ani de studiu la București, Buzău, Mănăstirea Neamț, Cluj-Napoca, Craiova și Caransebeș³. Din cauza lipsei de personal clerical, a mai fost înființat un Seminar special la Curtea de Argeș, care a funcționat vreme de 10 ani (1949-1959), cu o perioadă scurtă de studiu de 3 ani pentru parohiile vacante din Banat și Ardeal. Sub directa sa îndrumare au funcționat două Institute de Grad Universitar la București și Sibiu cu un număr de 600 studenți în fiecare an la care s-au adăugat vreme de 3 ani cursurile de magisteriu și doctorat. În toate aceste instituții de învățământ teologic a funcționat un personal bine pregătit.

Patriarhul Justinian Marina s-a născut la 22 februarie 1901⁴, în satul Suiieștii Cernei, comuna Cermeghești (în prezent comuna Stănești) din județul Vâlcea. La botez a primit numele de Ioan, iar în casa părintească a primit o frumoasă și aleasă educație creștinească. Tatăl său Marin-Ilie, a fost „un țăran cu minte sănătoasă”, de la care copilul Ioan a învățat buna chivernisire și administrare a gospodăriei, iar mama sa, Elena, descindea dintr-o veche familie preoțească⁵. Amintindu-și cu duioșie de mama sa, viitorul patriarh spunea: „preoția mea a fost visul sfânt al mamei mele și primii pași pe drumul înțelegerii slujirii lui Dumnezeu printre oameni i-am făcut sub călăuzirea ei curată și evlavioasă. Am avut privilegiul să respir în casa părinților mei duhul unui creștinism autentic, întemeiat pe faptele slujirii lui Dumnezeu și a aproapelui...”⁶.

A urmat cursurile Seminarului teologic „Sf. Ierarh Nicolae” din Râmnicul Vâlcea, la absolvirea lor a obținut și diploma de învățător. În toamna anului 1923 a fost numit învățător la școala primară din satul Olteanca, transferat apoi la școala primară din satul Băbeni același Județ⁷. Căsătoridu-se cu Lucreția

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Gheorghe Vasilescu, La centenarul nașterii Patriarhului Justinian, în Biserica Ortodoxă Română, Anul CXIX, nr. 1-6 ianuarie-iunie, 2001, p. 58.

⁵ Ioan Bușagă, Suiiești, locul de obârșie al Patriarhului Justinian, în ziarul Lumina, Nr. 43, (1904), Anul VIII, 22 februarie, 2017, p. 5.

⁶ Ibidem,

⁷ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. 3, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 461.

Popescu, fiica preotului Pavel și Gheorghîței Popescu, din comuna Braloștița, jud. Dolj, la 14 octombrie 1924 a primit Sf. Taină a Hirotoniei în preot pe seama parohiei Băbeni, unde a funcționat și ca învățător ⁸ până în anul 1930, iar ca preot până la 1 noiembrie 1932, în acest timp reușind să repare toate cele trei biserici din parohie. Căsătoria a fost biecurvântată de Dumnezeu cu un fiu și o fiică. În anul 1929 a obținut titlul de licențiat în teologie, iar la 1 noiembrie 1932 a fost numit director al Seminarului Teologic „Sf. Nicolae” din Râmnicul Vâlcea și detașat ca preot la catedrala episcopală.

La 1 septembrie 1933 a fost transferat ca preot-paroh la biserica „Sf. Gheorghe” din Râmnicul Vâlcea, unde a păstorit până în anul 1945. Din anul 1939 i s-a încredințat și conducerea Tipografiei eparhiale. A fost inițiatorul și directorul unei cooperative de credit în orașul Râmnicu Vâlcea, cu scopul de a ajuta țărănimea în problemele economice ale timpului. La vârsta de 34 de ani, în plin avânt tineresc, i-a fost dat să sufere, o grea înfrângere prin moartea soției sale, decedată la 18 noiembrie 1935, la vârsta de 27 de ani ⁹. Rămas văduv nu și-a înfrânt năzuințele generoase de slujitor vrednic al Sfântului Altar.

Din tinerețe a fost promotorul doctrinei țărăniste, și a militat pentru fuziunea celor două partide conduse de Iuliu Maniu și Ion Mihalache, adică al unei viziuni de stânga¹⁰. Din aceste motive preotul Ioan Marina avea relații de prietenie cu cei mai importanți lideri țărăniști din Oltenia, care mai apoi aveau să se apropie tot mai mult și să activeze în mișcarea ilegalistă comunistă, precum Mihai Roșianu¹¹. Prin felul său de a fi avea acest dar de a primi susținerea politicienilor la momentul potrivit.

Odată cu venirea legionarilor la putere, pentru prima dată a avut susținerea lor în vederea înființării unui post de episcop-vicar la Mitropolia Olteniei, dar vremurile au fost tulburi și nu s-a putut realiza această propunere a lor. La fel s-a întâmplat și la alegerile eparhiale din anul 1944, când liderul țărănist Ion Mihalache l-a propus să candideze pentru un post de episcop la Curtea de Argeș. Și de această dată factorul politic s-a opus¹². De altfel viitorul patriarh purta relații de prietenie cu toți oamenii politici din zona Olteniei, figura în comitetul de conducere al Asociației Generale a preoților din România. Preotul Ioan Marina a participat în locul lui Roșianu la „congresul antifascist” din 1936 ținut la Geneva, acolo unde inițiatorul, diplomatul Nicolae Titulescu, a ținut un discurs împotriva invadării Abisiniei de către Italia lui Mussolini¹³.

⁸ Patriarhul Justinian Marina (1948-1977), Domnitorii și Ierarhii Țării Românești, Ed. Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2009, p. 659.

⁹ Ibidem,

¹⁰ Adrian Nicolae Petcu, Patriarhul Justinian Marina și puterea politică la începutul regimului comunist, în ziarul Lumina, Nr.73, Anul VIII, miercuri, 29 martie 2017, p. 6.

¹¹ Ibidem,

¹² Ibidem,

¹³ Ibidem,

În acea perioadă de grele frământări preotul Ioan Marina nu era singurul intelectual cu viziuni de stânga a acelor vremuri. La București, a ținut un discurs împotriva fascismului publicat în ziarul „Credința” în fruntea căruia se afla Sandu Tudor, trăitor al evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, lui adăugându-i-se și Alexandru Mironescu. De altfel nu se socotea un păcat a fi adept al ideilor de stânga atâta vreme cât nu se aluneca pe panta ateo-comunismului, ceea ce în cazul celor menționați nu s-a întâmplat¹⁴.

Atent la evenimentele timpului îl adăpostește în casa parohială din Râmnicu Vâlcea, pe fugarul Gheorghe Gheorghiu-Dej, scăpat din lagărul de la Târgu-Jiu, se pare cu știrea autorităților de ordine, conștiente de transformările ce vor urma în favoarea Sovietelor, avea să fie evenimentul pe care viitorul patriarh al României a știut să-l exploateze la maxim¹⁵ cu noile autorități politice venite la putere. Patriarhul Justinian a avut un real sprijin din partea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej dar și din partea lui Petru Groza, care nu era membru al partidului comunist; era ce numeau ei un „tovarăș de drum”, „un intelectual” cu o anumită priză politică la masele de locuitori. El era fiu de pr din părțile Hunedoarei, toată viața a fost membru în corporațiile bisericești din Ardeal, iar mai apoi membru în Adunarea Bisericească Națională¹⁶. Prin faptele sale Dr. Petru Groza, azea un ascendent moral asupra conducătorilor de atunci ai partidului. De multe ori când nu putea să ajute Biserica, îl informa pe patriarh sau îl prevenea asupra unor stări de lucruri. A fost un bun credincios și a lăsat cu limbă de moarte să fie înmormântat cu preot.

În vara anului 1944 toate forțele politice din România și-au dat seama de situația războiului și au pus la cale momentul 23 August pentru ieșirea României din război și întoarcerea armelor împotriva Germaniei fasciste. La acest eveniment trebuia să participe și liderul comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej, aflat arestat în lagărul de la Târgu Jiu. Evadarea lui a fost pusă la cale de un grup de țărâniști, fără participarea preotului Ion Marina. Odată evadat din lagărul din Târgu Jiu, trebuia găsite trei puncte de adăpost, unul la Târgu Jiu, prin învățătorul Ion Modoran; altul la Racovița prin Ioniță Bărbulescu, iar unul la Bărbătești prin Petrișor Iliescu¹⁷. Călătoria de la Târgu Jiu la București s-a făcut cu autoturismul lui Petrișor Iliescu, destul de vechi, abia scăpat de rechizițiile armatei. Cu documente false de călătorie, în drum spre București

¹⁴ Ibidem,

¹⁵ Prin anii 1970-1975, în zona Mănăstirii Lainici încă mai circula știrea despre buna relație (prietenie) a preotului Ioan Marina cu Gheorghe Gheorghiu-Dej. Primul l-ar fi ascuns pe fugarul Gheorghe Gheorghiu-Dej, deținut în lagărul de la Târgu-Jiu în casa parohială din Râmnicu Vâlcea. De unde și recompensa lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, ajuns la putere manifestată asupra viitorului patriarh. În relațiile lor personale se adresau unul altuia cu apelativul de Ioane și Ghiță (Gheorghe).

¹⁶ Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, Amintiri despre Patriarhul Justinian, Biserica în misiune, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, p. 529.

¹⁷ Ibidem, p. 528.